

SĂPĂTURILE DE SALVARE DE LA MURIGHIOL

(reg. Constanța, r. Tulcea)

CERCETĂRILE arheologice începute în anul 1954¹ au fost continuate și în campania 1955, tot pe versantul nordic al dealului de la sud, de comuna Murighiol.

Datorită faptului că între timp terenul lui Stepan Nicolaev a fost plantat cu vie, am fost nevoiți să ne mutăm obiectivul cercetărilor noastre mai la vest, pe locul lui Tihon Carpo. Aceasta, de altfel, ne-a dat posibilitatea de a urmări atît întinderea cimitirului de incinerație geto-dacic, cît și culegerea de noi documente privitoare la ritul de înmormîntare.

Suprafața săpată, *B* — alcătuită din trei șanțuri lungi de cîte 50 m, cu un total de 300 m² — e orientată *NNV* 330°, cu colțul de *SV* la distanța de 238 m de punctul trigonometric, pe direcția *NNV* 350°. De la colțul *SV* al suprafeței *B* sînt 93 m *ENE* 70° pînă la colțul *SV* al suprafeței *A*, care se află la 264 m *NNE* 10° de același punct trigonometric.

Ținînd seamă că ne aflăm în același complex, am numerotat descoperirile în continuarea celor din anul trecut.

În *S* I, careul 4, la — 60 cm am găsit numeroase fragmente de amforă elenistică (O.5). Pe perețele de est al careului 5, la — 80 cm e dat la iveală un mormînt alcătuit dintr-o oală de factură locală, confecționată din pastă impură, sfărîmicioasă, cu pereții groși, de culoare castanie; decorul e reprezentat prin briu crestă, întrerupt de apucători ușor înălțate (pl.I,5). Oala se află așezată într-o strachină cu două tortițe (pl. I, 3), lucrată dintr-o pastă cenușie, cu pereții groși, cu buza răsfrîntă în interior și cu caneluri în lungul ei. Notăm absența obiectelor de podoabă (*M.* 10).

În *S* II, careurile 2 și 3, apare un rînd de pietre la — 40 cm. Sub ele, la începutul careului 3, întîlnim un mormînt de incinerație simplu, fără urnă, fără alt obiect. E reprezentat printr-o groapă rectangulară, cu pereții căptușiți cu piatră de stîncă, așezată vertical, și acoperit tot cu pietre. În interior, la — 15 cm sub capac, era un strat gros de oase arse, avînd atît deasupra, cît și dedesubt, numai nisip (*M.* 11).

În apropiere, spre mijlocul careului 3, pe latura de vest, la — 90 cm, întîlnim o urnă de factură locală, cu briu alveolat și apucători ovale, extrem de friabilă, confecționată dintr-o pastă castanie cu impurități. În jurul ei, în dreptul pîntecului, era un strat subțire dar întins de oase arse (*M.* 12).

La mijlocul careului 3 se află un al treilea mormînt, compus din trei vase de factură locală, acoperit cu multe pietre și fragmente de amforă elenistică (*M.* 13). Urna (pl.I,4) e asemănătoare cu cea aflată cu un an înainte, în apropiere (O. 3). E bombată, cu briu alveolat și apucători ovale, cu pereți groși, iar în interior păstrînd resturi de oase arse. Capacul e o strachină, foarte rău conservată. Alături, printre pietre, era căzută o ulcică,

¹ Exspectatus Bujor, *Săpăturile de salvare de la Murighiol*, « S.C.I.V. », VI, nr. 3—4, 1955, p. 171—180.

cu gîtul înalt, buza apîlecată în afară, dar cu toarta lipsă (pl. I, 1). Printre fragmentele de amforă a fost găsită o singură mînușă cu șampilă avînd reprezentat un delfin într-un cadru dreptunghiular, iar pe laturile înguste inscripția ștearsă: ΘΑΣΙΩΝ ΤΗΛ[ΕΜΑΧΟΣ] (pl. I, 2).

Între *M. 12* și *M. 13* la — 80 cm, întîlnim cel de-al patrulea mormînt, reprezentat de data aceasta printr-o amforă elenistică, cu puține oase arse în ea (*M. 14*). Remarcăm poziția amforei cu gîtul spre nord, la fel ca cea din campania trecută (*M. 7*).

În *S. II*, careul 7, la — 40 cm au fost găsite două grupe de fragmente de amfore elenistice, insuficiente pentru a întregi vasele, și care erau acoperite cu pietre de stîncă (*O. 8* și *O. 9*).

Fragmentele de amfore grupate continuă să se afle și în *S. III*. Astfel, în careul 2, la — 40 cm, întîlnim un grup acoperit cu pietre (*O. 6*), iar în careul 3, la aceeași adîncime, un alt grup fără pietre (*O. 7*).

În careul 5, pe latura de est, săpăturile întîlnesc un mormînt de incinerare, dovedit prin partea de jos a unei urne de făctură locală, cu resturi de oase arse în ea (*M. 15*).

Alte fragmente de ceramică groasă, castanie, întîlnim și în careul 7, insuficiente însă pentru a întregi forma vasului (*O. 10*).

Poziția vaselor nu ne ajută nici anul acesta să găsim o explicație sigură: în *M. 10* aflăm urna așezată în strachină; în *M. 13* urna e acoperită cu strachina. Fapt cert este că atunci cînd găsim urna acoperită cu strachina pusă cu gura în jos, resturile de oase arse se află în urnă, pe cînd în celelalte cazuri, urnele erau goale, iar resturile de oase arse formau un strat în jurul urnei, sau grămezi. E posibil ca acestea din urmă să fi fost deranjate încă din vechime.

Din cele șase morminte de incinerare, grupate în careurile 3—5, remarcăm cele patru aflate pe o suprafață de 4 m², din care unul e reprezentat printr-o amforă elenistică, două prin vase de factură locală, iar ultimul numai prin groapa căptușită cu pietre. Mormintele din anul acesta nu au nici un fel de podoabe în ele, nici un obiect care să fi făcut parte din lucrurile ce le-ar fi folosit în viața de toate zilele cel înmormîntat. Deosebiriile dintre morminte, precum și existența podoabelor la unele dintre cele aflate în suprafața *A*, fac posibilă punerea problemei unei diferențieri sociale la populația geto-dacă în sec. III î.e.n.

Mănușa de amforă thasiană cu șampilă, găsită anul acesta, întărește încadrarea cimitirului nostru în sec. III î.e.n., adăugîndu-se la materialul elenistic aflat în campania trecută.

În afară de verificarea în timp a folosirii cimitirului de incinerare și a relațiilor comerciale de la gurile Dunării între populația geto-dacă și coloniile elenistice de pe țărmul Mării Negre, rămîne să se cerceteze, în campaniile viitoare, felul de folosire a terenului în legătură cu ritul de înmormîntare, precum și identificarea așezării ai cărei locuitori au folosit acest cimitir.

★

Pe lîngă săpăturile de salvare, s-au făcut și două recunoașteri în partea de vest a comunei Murighiol (fig. 1).

Prima cercetare s-a făcut pe terenul crescătoriei de porci G.A.S. Sarinasuf, ce se află la 2 km vest de comuna Murighiol, pe drumul ce duce spre comuna Mahmudia. Terenul e o limbă de pămînt încadrată la vest de ghiolul Petrii, la est de ghiolul Porcăreșului și de un canal de legătură pe latura de nord. Cercetarea s-a întreprins în partea de nord-vest de punctul trigonometric, pe porțiunea mai înălțată a terenului, prin două sondaje de cîte 10 m fiecare, orientate *E* 90°.

S I se află cu colțul de est la 84 m VNV 300° de punctul trigonometric; iar S II se află cu colțul de est la 115 m VNV 295° de punctul trigonometric. Distanța dintre cele două secțiuni, luată din aceleași puncte, este de 31 m VNV 300° .

În ambele secțiuni am întâlnit pînă la — 30 cm un pămînt castaniu închis, foarte tare, cu puține fragmente ceramice; pînă la — 50 cm pămîntul se deschide, iar fragmentele

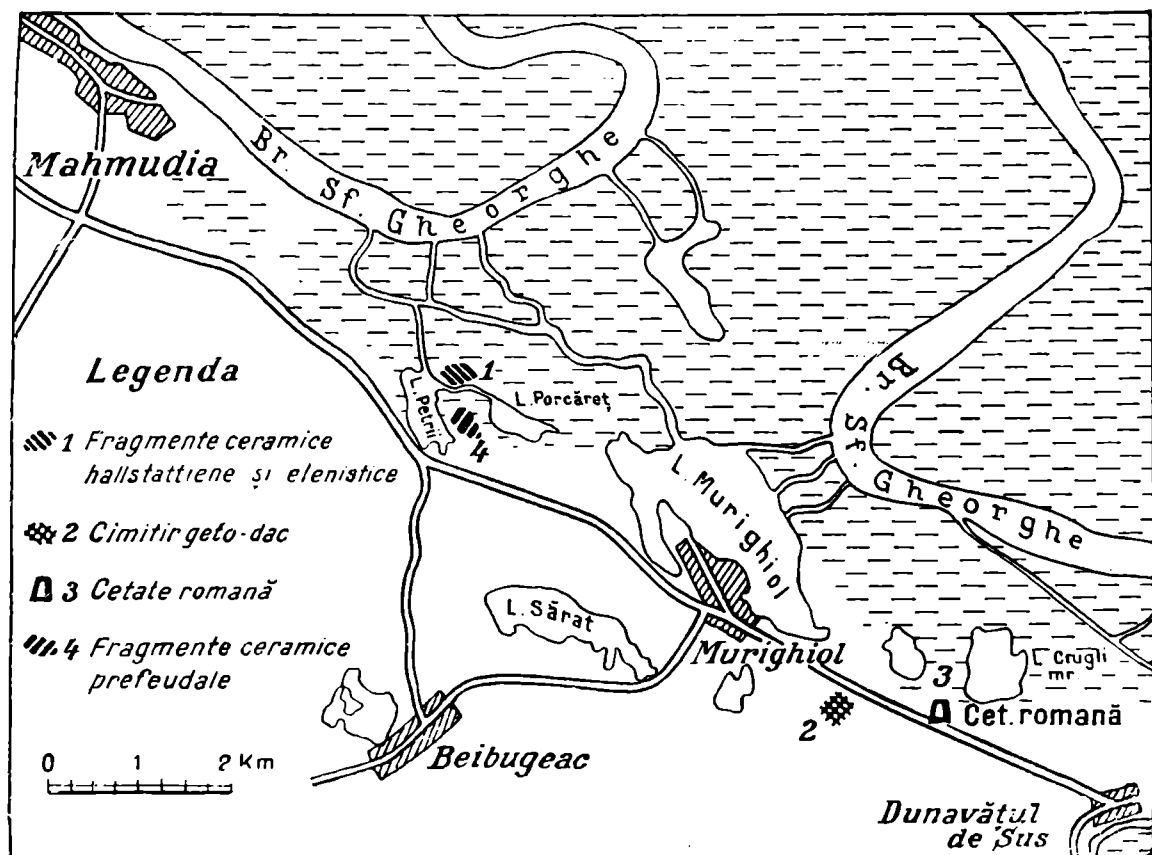

Fig. 1. — Schița regiunii Murighiol, cu punctele unde s-au făcut cercetările arheologice.

ceramice se răresc. De la 50 cm în jos nu se mai poate săpa, din cauza pămîntului albicios, extrem de tare, cu pietre multe în el. Se observă absența fragmentelor ceramice în acest strat inferior.

Materialul recoltat e reprezentat prin fragmente de vase, confecționate dintr-o pastă cu pietricele, bine frământată, bine arsă, avînd diferite nuanțe de castaniu și roșcat. Caracteristica acestor fragmente o formează buzele de vase, cu marginea răsfîrîtă, formînd un fel de creastă, sub care se modelează gîtul vasului. La unele exemplare buza are două creste suprapuse, formate printr-o șanțuire în lungul buzei (pl. II). Această modelare a buzei nu a mai fost întâlnită pînă acum în Dobrogea; nici la Garvăn — Dinogetia, nici la Capidava nu s-au aflat exemplare similare. Unele apropieri se observă la fragmentele ceramice de la Isaccea¹, ca și la cele de la Preslav, în Bulgaria².

Fragmentele găsite fac parte din oale bombate, cu fundul plat, decorate în exterior cu benzi de linii. În partea superioară, decorul e format din linii în val, care se supra-

¹ Șantierul Garvăn (Dinogetia), « S.C.I.V. », V, nr. 1—2, 1954, p. 179, fig. 17.

² Stancio Stancev, Домажната керамика от

Преслав, in « Разкопки и проучования », III, 1948, p. 132 fig. 4.

pun la unele exemplare liniilor drepte; la altele sînt însă numai benzi de linii în val. Dintre puținele fragmente aflate, trei au un decor suplimentar: pe partea interioară a buzei a fost aplicat un decor din linii în val, incizate (p. III, 5, 7), în afară de decorul de pe umărul vasului, așa cum s-a aflat și pe unele fragmente de la Camena, regiunea Constanța¹. Pe lângă aceasta a fost găsit un singur exemplar de gură de căldare (pl. II, 8).

În afară de ceramica roșcată-castanie, este și ceramica cenușie, de altfel slab reprezentată, executată dintr-o pastă îngrijită fără pietricele. Avem un fragment de oală ușor bombată, cu buza aplecată în afară și cu toartă inelară (pl. III, 6), cum s-au găsit la Garvăn-Dinogetia², la Capidava³, precum și la Pliska în Bulgaria⁴. Tot din această categorie fac parte și fragmentele decorate cu linii lustruite în rețea (pl. III, 9, 10), avînd apropieri cu cele aflate la Camena⁵, la Capidava⁶, la Histria⁷, la Tariverde⁸, ca și cu cele de la Kadikioi, în Bulgaria⁹.

Forma vaselor, decorul, tehnica, la care adăugăm absența decorului cu roțița, ne fac să considerăm materialul prezentat ca aparținînd secolului X e.n. Sînt însă și unele elemente care amintesc de secolele VIII — IX e.n.

★

Pe grindul Moroianu, pendinte de comuna Mahmudia, la crescătoria de porci Prodaliment, fost Comcar, au fost întreprinse cercetări în anul 1949 cu ocazia lucrărilor de construcție ce se executau¹⁰. Grindul se află la nord de punctul prezentat mai sus, fiind limitat la sud-vest de ghiolul Petrii, la sud-est de ghiolul Porcărețului, iar la nord de Dunăre, de la care pornesc două canale — Busurca și al Franțuzului. Suprafața neinundabilă e totuși redusă.

Cu ocazia lucrărilor de construcție din acel an, s-au observat, printre chirpici și lipitură, fragmente ceramice, majoritatea de amfore, dintre care unele cu ștampilă. Pe lângă acestea erau și fragmente de ceramică locală — strachină din pastă cenușie — avînd apropieri cu cele de la Zimnicea. Aceleași lucrări au scos și o urnă de incinerație cu două apucători sub pîtec, fragmentară, din pastă cenușie, avînd în interior oase arse. Printre obiectele mărunte au fost semnalate: o săgeată mare cu trei muchii, din bronz; o perla de sticlă și un *lychnos* indigen primitiv lucrat.

Cercetările arheologice din 1955 s-au făcut pe latura de est a grindului, prin două sondaje de cîte 10 m fiecare, orientate NNE 70°.

S I se află cu colțul de sud-vest la 27 m NNE 25° de colțul de nord-est al grajdului nr. 16 și la 63 m NNE 70° de colțul de nord-est al grajdului nr. 15.

S II se află cu colțul de sud-vest la 44 m NNW 285° de colțul nord-est al grajdului nr. 16 și la 17 m NNE 10° de colțul nord-est al grajdului nr. 15.

În ambele sondaje întîlnim pînă la — 60 cm un pămînt negru mîlos, care se deschide în castaniu pînă la — 90 cm; mai jos nu se poate săpa din cauza pămîntului galben albicios, care este extrem de tare.

Puținele fragmente ceramice ce le-am aflat sînt scoase din primul nivel. În S II au fost găsite fragmente de buze de oale și străchini (pl. IV), executate dintr-o pastă cu pietricele sau cu cioburi pisate. Iese în evidență un fragment de vas, care pe partea

¹ Șantierul Histria, «S.C.I.V.», V, nr. 1—2, 1954, p. 110, 111, fig. 31 și 32.

² Șantierul Garvăn (Dinogetia) (material în pregătire, va apare în volumul următor).

³ Monografia Capidava (în curs de publicare).

⁴ Stancio Stancev, Керамика от Голямата могила, în «Разкопки и проучвания», III, 1948, p. 231, fig. 2, 8.

⁵ Șantierul Histria, «S.C.I.V.», V, nr. 1—2, 1954, p. 109, fig. 30, 7.

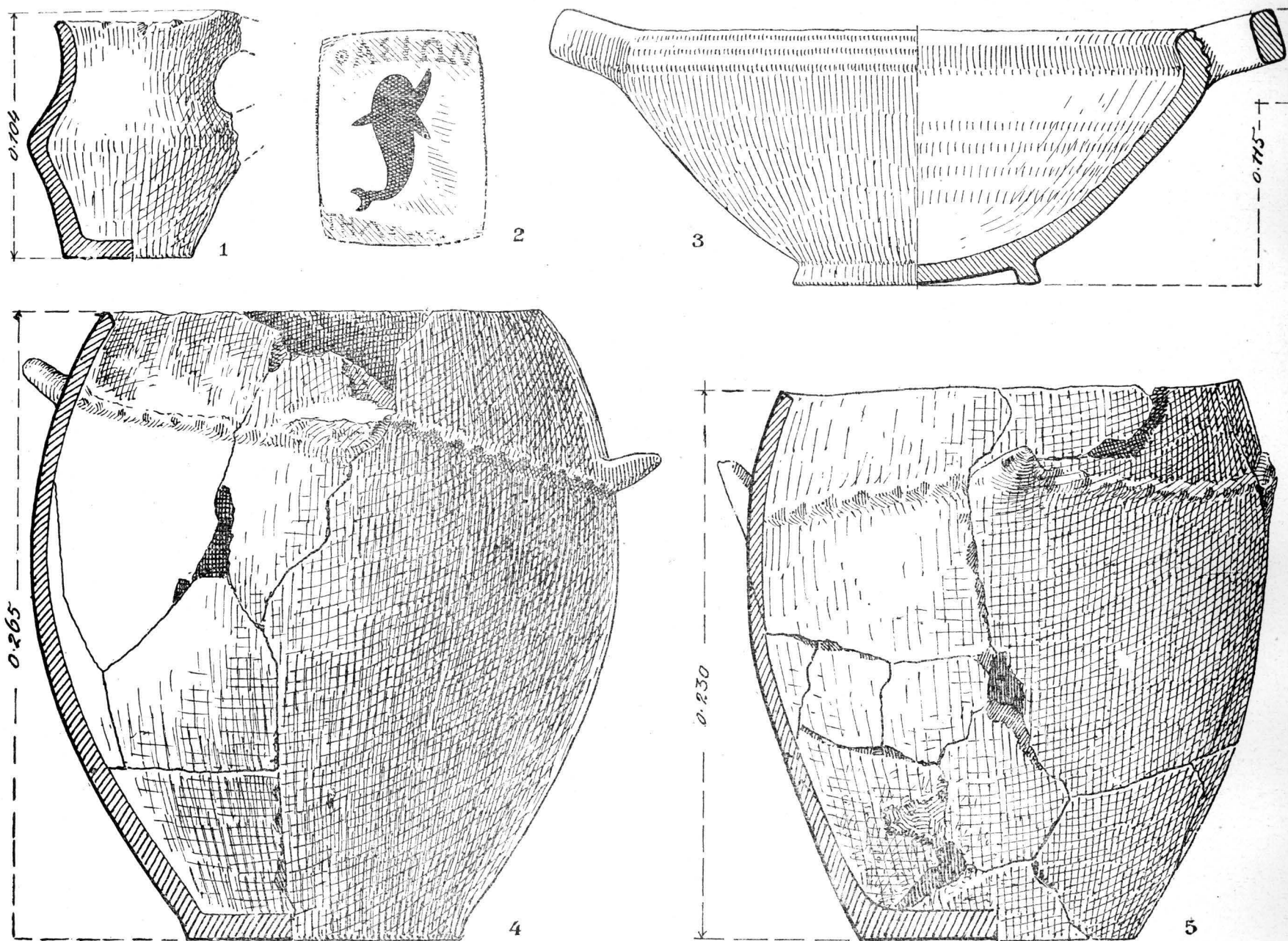
⁶ Monografia Capidava (în curs de publicare).

⁷ Șantierul Histria (material în pregătire, va apare în volumul următor).

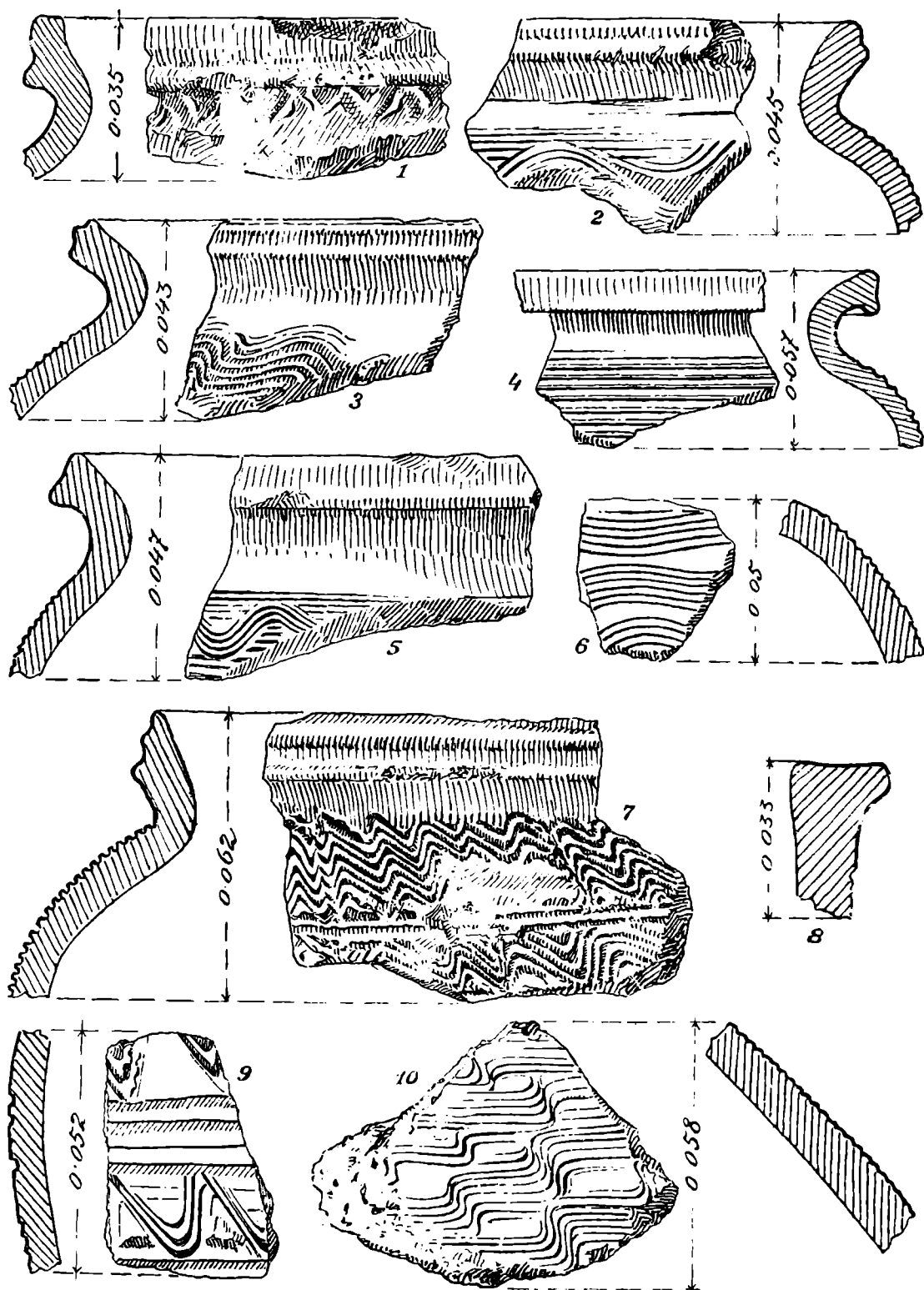
⁸ Șantierul Histria (material în pregătire, va apare în volumul următor).

⁹ Stancio Stancev, Разкопки на обекта II в Кадикойското градище în «Известия», XVIII, 1952, p. 293, fig. 288.

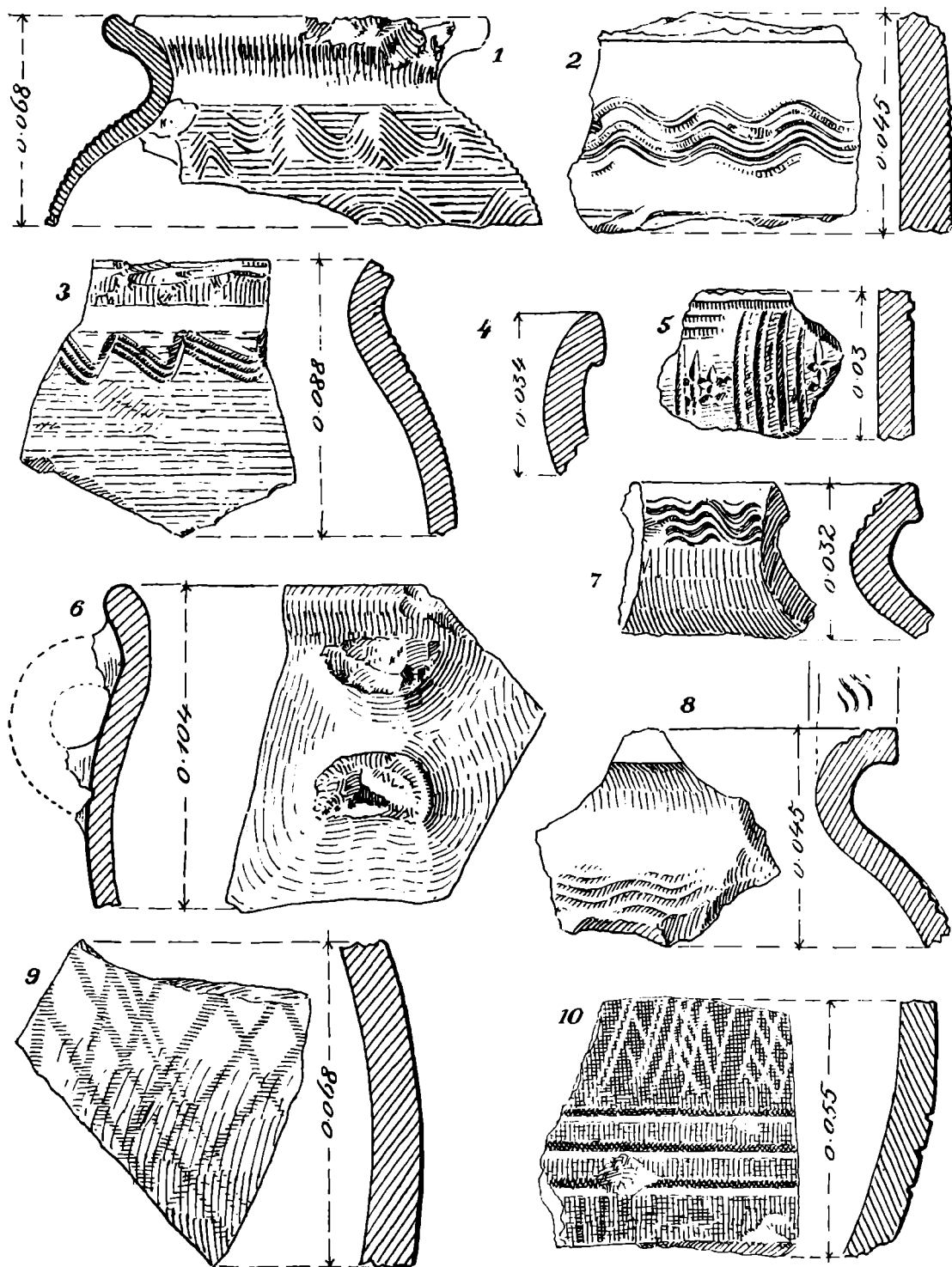
¹⁰ VI. Zirra, Raport. În arhiva Muzeului național de antichități din anul 1949.

Pl. I. — Ceramică din cimitirul de incinerare geto-dacic de la Murighiol.

Pl. II. — Ceramică feudală timpurie

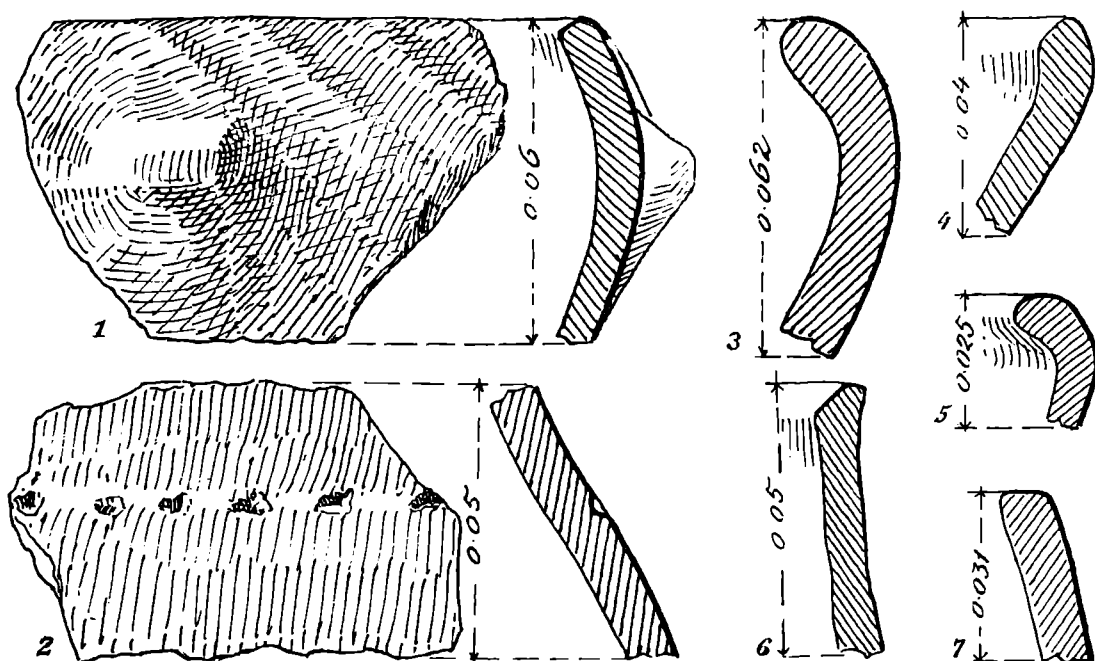

Pl. III. — Ceramică feudală timpurie.

exterioară, spre buză, are un decor din caneluri oblice, sub care se profilează o proeminență ca apucătoare. Atît pasta acestei ceramici de factură locală, cît mai ales fragmentul cu caneluri și bumb, la care adăugăm profilele de vase, permit să considerăm materialul aflat în acest punct ca fiind de tradiția primei epoci a fierului.

★

Cercetările de la Murighiol au dovedit locuirea acestui colț dobrogean din epoca geto-dacică pînă la începutul feudalismului. Resturile materiale dezvelite în diferitele

Pl. IV. — Ceramică de tradiția primei epoci a fierului.

puncte din jurul comunei sînt concludente. Descoperirile întîmplătoare ce se fac chiar în mijlocul comunei ne arată necesitatea continuării cercetărilor și urmărirea dezvoltării vieții în antichitate, cuprinzînd un spațiu mai întins atît în timp, cît și pe teren.

EXSPECTATUS BUJOR

ПРЕДОХРАНИТЕЛЬНЫЕ РАСКОПКИ В МУРИГИОЛЕ

(КРАТКОЕ СОДЕРЖАНИЕ)

Археологические разведки, начатые в 1954 году, продолжались в течение кампании 1955 года на северном склоне холма, находящегося к югу от села Муригиол (район Тульча, область Констанца).

Было обнаружено шесть погребений трупосожжения, из которых одно представляет яму, выложенную камнем, и содержит остатки сожженных и раздробленных костей; надо отметить отсутствие каких бы то ни было сосудов или же других предметов, что заставляет рассматривать это погребение как наиболее примитивное из всех, найденных в этом могильнике. Другое погребение имеет форму урны с лукочным поясом и овальными ручками, покрытой опрокинутым сосудом. Рядом найден небольшой кувшин местной фактуры. Среди обломков амфор, окружавших урну, была найдена ручка штампованной амфоры тасоского происхождения.

Найденный материал подтверждает датировку гето-дакийского могильника трупосожжения III веком до н. э.

К западу от села Муригиол было произведено две разведки, в результате которых было опознано еще два археологических пункта.

Благодаря шурфам, заложенным вблизи государственной фермы Саринасуф, были извлечены фрагменты керамики ранней феодальной эпохи, схожей с керамикой, найденной в Гарвэне и Капидаве, с характерными особенностями X века н. э. Следует отметить отогнутый бортик сосудов, выдающийся на обломках красной массы, а также лощенный сетчатый орнамент на фрагментах из серого теста.

Вблизи холма Морояну посредством шурфов были найдены обломки керамики с традиционными особенностями первой эпохи железа. Из них заслуживает внимания обломок с косой каннелюрой у горлышка сосуда, под которым находится выпуклость.

ОБЪЯСНЕНИЕ РИСУНКОВ

Рис. 1. — Чертеж Муригиолской области с указанием пунктов, где были произведены археологические раскопки.

Таблица I. Гето-дакийская керамика из могильника с трупосожжением.

Таблица II. Раннефеодальная керамика.

Таблица III. Раннефеодальная керамика.

Таблица IV. Керамика традиции первой эпохи железа.

FOUILLES DE SAUVEGARDE DE MURIGHIOL

(RÉSUMÉ)

Les recherches archéologiques commencées en 1954 sur le versant nord de la colline située au sud du village de Murighiol se sont poursuivies durant la campagne de 1955.

On y a encore exhumé six sépultures d'incinération, dont l'une n'est représentée que par une fosse aux parois garnies d'éclats de roc et renfermant des restes d'os calcinés et broyés; on y remarque l'absence de tout vase ou autre objet, ce qui conduit à la considérer comme la plus simple sépulture rencontrée dans cette nécropole. Une autre sépulture consiste en une urne munie d'un rebord alvéolé, à anses ovales et recouverte d'une jatte renversée. A côté d'elle se trouvait un cruchon de facture locale. Parmi les fragments d'amphores qui entouraient l'urne, on a trouvé une anse d'amphore au timbre de Thasos.

Le matériel découvert cette année confirme la date de IIIe siècle av. notre ère, attribuée à l'utilisation de la nécropole d'incinération gëto-dace.

A l'ouest du village de Murighiol, on a effectué deux sondages qui ont eu pour résultat la découverte de deux autres endroits présentant un intérêt archéologique.

★

A la ferme d'Etat de Sarinasuf, des sondages ont exhumé de nombreux fragments de céramique féodale récente, semblable à celle de Garvăn et de Căprioara, dont les caractères sont spécifiques pour le Xe siècle de notre ère. On y remarque le rebord retroussé, formant une crête prononcée sur les fragments en pâte rouge, ainsi que l'ornement en lignes polies, en réseau, sur les fragments en pâte grise.

Dans le voisinage, sur l'îlot de Moroianu, le sondage a fourni des fragments de céramique à caractère traditionnel du premier âge du fer. Parmi ceux-ci, on remarque un fragment décoré de cannelures obliques vers le rebord, sous lequel se trouve une proéminence.

EXPLICATION DES FIGURES

Fig. 1. — Esquisse des environs de Murighiol, avec indication des emplacements où l'on a effectué les fouilles archéologiques.

Pl. I. — Céramique gëto-dacique de la nécropole d'incinération.

Pl. II. — Céramique féodale récente.

Pl. III. — Céramique féodale récente.

Pl. IV. — Céramique se rattachant à la tradition du premier âge du fer.